parandamise eest, valiti maaliidu nimekirja järgi Asutava Kogu liikmeks ja oli hiljemini põllutöö-ministri abiks, kaasa töötades maareformi teostamisel. A. 1919 oli ta Eesti Agronoomide Seltsi asutajaid ja selle esimene esimees. Selle kõrval teotses ta ärimehena ja siirdus viimaks täitsa äri alale, politikast loobudes. Ta oli m. s. osanikuks kaubamaja »Atlantas« ja ühes laevaäris, mis aga oma tegevuse lõpetasid kahjudega, tekitades ka R.-ile suuri ainelisi kaotusi. A.-st 1926 oli ta Jäneda põllutöökooli juhataja kuni oma surmani 5. I 1927 Jänedal. *K. L.*

RADZIWILL, Georg, Liivimaa administraator, kuulsa Poola riigimehe Nikolaus R.-i poeg, oli Vilno piiskopiks, määrati 1582. a. kuningas Stephan Bathory (vt.) poolt Liivimaa administraatoriks, millisel kohal teotses aktiivsena 1586. a.-ni; 1583. a. ülendati ta paavsti poolt kardinaliks; suri Roomas 21. I 1600. R.-i määramine Liivimaa asevalitsejaks toimus ajajärgul, mil Poola pärast Venega sõlmitud Sapolje vaherahu asus eriti energiliselt vallutatud Liivimaa poolastamisele ja rekatoliseerimisele. Selle politika teostamise kohaliku ülemjuhina püüdis R., vastavalt kuninga juhtnöörele, küll ettevaatlikult ja diplomaatiliselt, kuid siiski suure järjekindlusega, igapidi soodustada Liivimaal katoliku usku ja laiendada ning süvendada poola mõju. Agaralt teostas ta selleks Stephan Bathory poolt *Constitutiones Livoniae's* antud maavalitsemise korralduse, millega laiendati poola ja leedu aadli ning bürokraatia mõju saksa aadli arvel. Viimase mõjuvõimu vähendamiseks võeti revideerimisele ka senise aadli omandusõigus mõisate suhtes, samuti nõuti aadlilosside kindlustuste mahalõhkumist. Kui sellest R. teatas tema juhatusel 1583. a. kokku tulnud Liivimaa maapäevale, esitas kohalik aadel nende kavatsuste vastu energilise protesti, mis jäi aga tagajärjetuks. Eriliste revisjonikomisjonide otsusel võõrandati saksa aadlilt hulk maid, eriti Tartu maakonnas, ja anti need eeskätt leedu ja poola aadlikele. Katoliku usu mõju laiendamiseks ja kindlustamiseks oli eriti oluline Võnnu piiskopkonna asutamine (1583) ja jesuiitidele tegevuse võimaldamine Liivimaal (1583), kus viimased asutasid erikolleegiumid Riias ja Tartus. Jesuiidid asusid kohe aggressiivsesse vahekorda luteriusulistega, püüdes järjekindlalt kõigi mõeldavate abinõudega takistada nende jumalateenistusi, naeruvääristada nende vaimulikke ja igasuguste võtetega tõmmata eriti maa pärisrahvaid katoliku usku. Iseäranis tegevad olid jesuiidid Eesti alal Tartu- ja Pärnumaal. Katoliku kiriku otstarbekohase korraldamise sihiga pani R. oma isiklikul juhatusel Liivimaal toime ka esimese katoliikliku kirikuvisitatsiooni 1584. a. augustist oktoobrini, mille säilinud kirjeldus ühe osavõtja poolt esitab tolle aja kohta väärtuslikke kultuuriloolisi andmeid (ära trükitud *Historica Russiae Monumenta I*). — R.-, ajal pandi Liivimaal maksma ka uus Gregoriuse kalender, mille vastu suuremais linnades tekkis äge opositsioon, sest kogu kalendriuuenduses nähti ainult katoliku propaganda uut võitlusabinõu. Riias arenes see opositsioon aa. kestvaks ja verisekski kodutüliks. Tartus võttis raad uue kalendri tarvitusele ainult raeprotokolles ja kohturaamatuis, kuna ta oma määrusis ja läbikäimises eraisikutega jäi vana kalendri juurde. Ka kiriklikke pühi peeti vana kalendri järele; noil päevil ei peetud ka rae koosolekuid.

Mon. Liv. Ant. II (Nyenstädt'i kroonika), lk. 86 jj.; Seraphim, Livl. Gesch. II, lk. 108 jj.; Richter, II, I Bd., lk. 80 jj.; T. Christiani, Die Gegenreformation in Livland, B. M. 36 (1889) ja 37. (1890); *idem*, Übersicht der Gegenreformation in Dorpat (Progr. d. Realschule, Dorpat, 1883); A. Feuereisen, Über die Einführung u. den Gebrauch d. gregorianischen Kalenders in Dorpat (SB GEG, 1902). *H. Kr.*

RAHAMÄGI, Hugo Bernhard, kiriku- ja haridustegelane, sünd. 21. V 1886 Hageri klk. Kurtnas õpetaja ja vallakirjutaja pojana, õppis aa. 1906—13 usuteadust Tartu ülikoolis. Ta valiti a. 1914 Kaarma koguduse õpetajaks, mis kohal toimis kuni a.-ni 1920, olles selle kõrval pikemat aega asetäitjaks kirikuõpetajaks teisteski vabades Saaremaa kogudustes (Pühas, Kärlas, Kuresaares). Tartu eesti ülikooli asutamisel nimetati ta nov. 1919 selle dotsendiks süstemaatilise usuteaduse alal, sai a. 1921 sama aine professori k. t.-ks ja a. 1926 korral. professoriks ja on alates a. 1926 sama teaduskonna dekaan. A. 1920 hakkas R. usuteaduskonna ülesandel ülikooli kirikus korraldama akadeemilisi jumalateenistusi, milledele järgnes a. 1921 ülikooli koguduse eesti pihtkonna asutamine; a. 1922 valiti R. sama pihtkonna õpetajaks. Märtsis 1924 omandas ta väitekirja »Eesti rahva sündivuse vähenemise põhjused ja teed selle nähtuse kõrvaldamiseks« kaitsmise järel Tartu ülikoolis *dr. theol.* astme. R. valiti a. 1923 kirikupäeva poolt ev.-luteriusu konsistooriumi vaimulikuks assessoriks. Samal 1923. a. asutati R.-e eestvõttel ev.-luteriusu kiriku ametlik häälekandja »Eesti Kirik«, mille peatoimetajaks on olnud R. senini (1928) ja milles on avaldanud rohkesti kirjutisi usu- ja kirit kuelu küsimusis. Samuti on tema sulesilmunud samalt alalt mõned brošüürid ja artiklid mitmesugustes väljaannetes, nende seas: Kiriklik elu Eestis (Riigi Statist. Kesk-